

Tien jaar internationale cursussen participatief visserijbeheer

Tekst: Peter G.M. van der Heijden
en Ingrid Gevers,
CDIC programma
Wageningen-UR

Fotografie: Wageningen-UR en
Robert de Wilt

Dit jaar ontvingen twintig deelnemers aan de elfde internationale cursus participatief visserijbeheer hun certificaat. In deze cursus die vanaf 2000 jaarlijks door medewerkers van het CD&IC programma van Wageningen International wordt georganiseerd, komen zowel visserij-biologische als de sociale aspecten van het visserijbeheer aan bod.

Mensen die in hun werk met visserijbeheer te maken hebben kennis laten maken met nieuwe inzichten en benaderingen. Dat was het doel in 1999 toen medewerkers van het IAC (in 2006 opgegaan in Wageningen International), Wageningen Universiteit en de Universiteit van Amsterdam de koppen bij elkaar staken om samen een cursus visserijbeheer op

Bemanningslid van LNV inspectievaartuig "Stormvogel" geeft uitleg over mossels aan een cursist uit India.

te zetten. Er volgde in brede kring een wereldwijde promotiecampagne, waarna de aftrap in de winter van 2000 plaatsvond. De eerste cursus van acht weken telde deelnemers uit acht Afrikaanse en Aziatische landen. Vanwege de grote belangstelling uit het buitenland was het Ministerie van Buitenlandse Zaken bereid beurzen voor de cursus beschikbaar te stellen. Sindsdien verzorgt Wageningen International elk jaar één of meer cursussen over participatief visserijbeheer.

Deelcursussen

Vanaf 2006 is de cursus gesplitst in twee delen: één cursus gaat vooral over beheer, de andere behandelt het verzamelen en analyseren van informatie over visbestanden, visvangst en vissers. Naast medewerkers van Wageningen International, zijn door de jaren heen ook docenten van de Leerstoelgroep Aquacultuur en Visserij van Wageningen Universiteit, van de Universiteit van Amsterdam en van IMARES bij de cursus betrokken gebleven.

Na tien jaar en elf cursussen is dit jaar de balans opgemaakt: 178 cursisten afkomstig uit tien Aziatische, zes Amerikaanse, negentien Afrikaanse en één Europees land hebben sinds 2000 in Wageningen een visserijcursus gevolgd – een aanzienlijk aantal hiervan heeft zich op sterk aanraden van zijn/haar collega's aangemeld. De deelnemers hebben in eigen land verschillende rollen in de visserij. Een groot deel is ambtenaar bij de lokale Directie Visserij, anderen werken bij onderzoeksinstituten, zijn docenten aan een universiteit of hogeschool, of werken in trainingscentra voor vissers of bij particuliere organisaties die zich richten op de ontwikkeling van vissersgemeenschappen.

Nederlands visserijbeheer als studieobject

In de cursus komen succesvolle en minder succesvolle vormen van visserijbeheer ter sprake in het klaslokaal, films, rollenspelen en bij presentaties van de deelnemers over hun werk-

Sportvisserij Nederland medewerker Maikel van Breugel legt met een model de werking van een zegen uit.

situatie. Ook de Nederlandse vormen van co-management in de kottersector en in VBC's (Visstand Beheer Commissies) vormen geregeld terugkerende onderdelen in de cursus. Daarbij maken de deelnemers ook kennis met de praktijk van visserijbeheer in Nederland. Zo zijn er excursies naar vissersplaatsen als IJmuiden, Yerseke en Urk en is ook een verblijf van enkele dagen tot een week in 'het veld' elk jaar een vast onderdeel van de cursus. De afgelopen jaren werden bijvoorbeeld de Oosterschelde, het IJsselmeer, de binnenvisserij in Friesland, de mosselzaadvisserij op de Waddenzee en het visserijbeheer van het Gooi- en Eemmeer nader onderzocht.

Veldwerk

Dit veldwerk bestaat onder meer uit gesprekken met verschillende beroepsvissers, woordvoerders van vissersor-

ganisaties, sportvissers, lokale en provinciale bestuurders. Maar ook de waterpolitie, AID, milieuorganisaties en vertegenwoordigers van de recreatiesector leveren input om een beeld te krijgen van wat er in het gebied speelt en te zien hoe de beroepsvisserij wordt beheerd. Per veldweek worden hiervoor tien tot twintig mensen thuis of in hun eigen kantoor bezocht en geïnterviewd. Vervolgens wordt de verzamelde informatie geanalyseerd en krijgen de mensen die aan het onderzoek hebben meegedaan de uitnodiging om de bevindingen van de cursisten aan te horen en de resultaten en conclusies op juistheid te toetsen. Middels teamwork, slim taken verdelen en 's avonds laat doorwerken is de groep altijd in staat om in korte

tijd toch snel een goed beeld van de situatie ter plaatse te krijgen, inclusief de spanningen tussen de verschillende gebruikers van het water.

Gast sprekers

Dit jaar bezochten de deelnemers aan de cursus het Gooien Eemmeer, de haven van Scheveningen en de Oceanendag in Diergaarde Blijdorp. Ook leverden gastsprekers van Wageningen Universiteit, IMARES, FAO (Rome), Wereld Natuur Fonds, MARE, het bedrijf 'Fishes', het Productschap Vis en Sportvisserij Nederland een bijdrage aan de cursus. Het is dankzij deze mensen, en de vele anderen die tijd vrij hebben gemaakt voor deze groep buitenlanders, dat ook de elfde cursus met een goede beoordeling door de deelnemers is afgesloten. V

VBC als studie-object

De VBC, met als voorbeeld de VBC Randmeren, was dit jaar onderdeel van de cursus. Medewerkers van Sportvisserij Nederland en de interProvinciale Organisatie Sportvisserij gaven tekst en uitleg over de geschiedenis en het functioneren van deze eerste VBC in Nederland. Het door de overheid verplicht gestelde visplan – waarin toch over het algemeen via het poldermodel afspraken worden gemaakt tussen sport en beroep – bleek een eye-opener voor de studenten. Dit was nadat de deelnemers waren gekomen van de becijfering inzake de economische betekenis van de snoekbaarsvisserij door sportvissers op het Gooi- en Eemmeer. In Afrika en Azië staat het belang van de beroepsvisserij op de eerste plaats en dan volgt er

lange tijd niets. Dit terwijl er volgens de studenten genoeg kansen liggen om sportvisserij als duurzaam toeristisch product te ontwikkelen. Veel vragen van de studenten richtten zich op de controle van de in VBC-verband gemaakte afspraken; een sleutelfactor in het VBC-beleid. De door de sportvisserij uitgevoerde controles op de grootschalige zegenvisserij door het beroep, werden door de cursisten als een overheidstaak gezien. Een dergelijke constructie is volgens hen in het buitenland weinig realistisch, maar de werking van de VBC vormt wel een bron van inspiratie voor het visserijbeleid in het buitenland.